

HERROEPING VAN HET GEWIJSDE – UITBREIDING VORDERING

Cass. 27 mei 2005, A.R. C030368N

RECHTSMIDDELEN – buitengewone rechtsmiddelen – herroeping van het gewijsde – uitbreiding vordering.

Artikel 702, 3° en artikel 807 van het Gerechtelijk Wetboek zijn niet van toepassing op de procedure tot herroeping van het gewijsde. De in artikel 1133 van het Gerechtelijk Wetboek limitatief opgesomde feiten en hun kwalificatie, verwoord in het verzoekschrift inhoudende de vordering tot herroeping van het gewijsde, kunnen derhalve niet uitgebreid of gewijzigd worden.

(D.I. t. V.L.)

(Advocaten: Johan Verbist en Huguette Geinger)

N o o t

Over de vordering strekkende tot herroeping van het gewijsde, haar oorzaak en voorwerp.

1. Wanneer S. naar aanleiding van een strafonderzoek wegens valse getuigenis erkende dat zij bij haar verhoor, in het kader van een echtscheidingsprocedure tussen D.I. en V.L., onder dwang van V.L. had gelogen en wél degelijk een relatie had onderhouden met V.L. (van juni 1988 tot en met 1 december 1996), lag voor D.I. de weg open om een vordering in te stellen strekkende tot herroeping van het gewijsde¹ van het vonnis van de echtscheidingsrechter waarbij haar echtscheidingseis op grond van overspel van V.L. werd afgewezen.

2. Deze vordering werd ingesteld op grond van artikel 1133, 2° en 1133, 4° Ger.W., door het in cassatie bestreden arrest van het Hof van beroep te Antwerpen als volgt omschreven:

“1) het aan het licht komen van beslissende stukken die door het toedoen van de partij waren achtergehouden (art. 1133, 2° Ger.W.), de schriftelijke verklaring van M.S. afgelegd in het kader van een strafonderzoek wegens meineed,

2) gerechtelijk vals bevonden stukken, getuigenissen, verslagen van deskundigen of eden, die na de beslissing vals zijn bevonden of verklaard (art. 1133, 4° Ger.W.), en met name de vals genoemde eed van mevrouw S.”

Slechts op voorzet van de eerste rechter (Rechtbank van eerste aanleg te Hasselt) vulde de (bedrogen) eiser in de vordering tot herroeping van het gewijsde *vervolgens* bij conclusies haar rechtsgronden desbetreffend aan met het persoonlijk bedrog zoals bedoeld in artikel 1133, 1° Ger.W.

¹ Zie in het algemeen: A. LE PAIGE, “Rechtsmiddelen” in *Handboek voor gerechtelijk recht*, IV, Antwerpen, Standaard, 1973, 203 e.v.

3. Bij tussenvonnis van de eerste rechter werd zowel “*de hoofdeis, de uitgebreide hoofdeis als de tegeneis*” ontvankelijk verklaard, hetgeen voor de verwerende partij in de vordering tot herroeping van het gewijsde reden was om hoger beroep aan te tekenen.

Deze was immers van oordeel dat de oorspronkelijke én “*uitgebreide*” vordering tot herroeping van het gewijsde onontvankelijk waren wegens laattijdigheid overeenkomstig artikel 1136 Ger.W.².

4. Het Hof van beroep te Antwerpen, aldus gevat, verklaarde enkel de vordering gesteund op het persoonlijk bedrog (artikel 1133, 1° Ger.W.) onontvankelijk; deze “*grond*” was immers slechts ingeroepen geweest in conclusies, neergelegd méér dan 6 maanden na het moment waarop de eiseres in de vordering tot herroeping van het gewijsde inzage kon nemen van het strafdossier houdende de verklaring van de maîtresse (te hebben gehandeld onder dwang van de verweerder in de vordering tot herroeping van het gewijsde).

5. De in casu relevante grief, aangebracht in cassatie tegen voormeld arrest, voerde aan dat aangezien de appèlrechters vaststelden dat noch het voorwerp, noch de oorzaak van de vordering (tot herroeping van het gewijsde) gewijzigd werd en dat eiseres enkel de feiten had geherkwalificeerd onder artikel 1133, 1° Ger.W., zij de vordering tot herroeping van het gewijsde ex artikel 1133, 1° Ger.W. niet zonder schending van artikel 807 Ger.W. beschouwen konden als een *uitgebreide* vordering.

Ons hoogste rechtscollege antwoordde hierop dat:

- artikel 1134 Ger.W.³ stipuleert dat het verzoek om herroeping van het gewijsde, op straffe van nietigheid, “*alle*” middelen bevat tot staving ervan;
- de herroeping van het gewijsde als rechtsmiddel bijzonder is nu het ertoe strekt een in kracht van gewijsde gegane beslissing te herroepen;
- *zodat* de door de wet voor deze vordering bepaalde regels strikt dienen nageleefd;
- *zodat* de artikelen 702,3° en 807 van het Gerechtelijk Wetboek niet van toepassing zijn op de procedure tot herroeping van het gewijsde;
- en “*derhalve*” de in artikel 1133 van het Gerechtelijk Wetboek limitatief opgesomde feiten en hun kwalificatie die in het initieel verzoekschrift worden vermeld niet meer kunnen worden uitgebreid of gewijzigd.

Dat nu de grief voormeld vertrekt vanuit de veronderstelling dat artikel 807 Ger.W. ook van toepassing is inzake de vordering tot herroeping van het gewijsde, hij – gegeven voorgaande overwegingen van het Hof – gedoemd was te falen in rechte (cf. het geannoteerde arrest, laatste overweging).

6. Het geannoteerde arrest lijkt me evenwel niet geheel van kritiek gespaard te kunnen blijven.

² Artikel 1136 Ger.W. luidt: “*Het verzoek tot herroeping van het gewijsde wordt, op straffe van verval, ingediend binnen zes maanden na het ontdekken van de ingeroepen grond.*”

³ Artikel 1134 Ger.W. luidt: “*Het verzoek, ondertekend door drie advocaten, van wie er ten minste twee meer dan twintig jaren bij de balie zijn ingeschreven, bevat alle middelen tot staving ervan en wordt betekend met dagvaarding in de gewone vorm voor het gerecht dat de bestreden beslissing heeft gewezen, een en ander op straffe van nietigheid.*”

Het Hof van Cassatie heeft, zo komt het me althans voor, met het geannoteerde arrest willen duidelijk stellen dat alle middelen die de vordering tot herroeping van het gewijsde naar mening van de eiser schragen, te samen in de gedinginleidende akte dienen opgenomen te worden dusdanig dat naderhand, bijvoorbeeld bij conclusies, geen bijkomende middelen meer kunnen aangevoerd worden.

De tekst van artikel 1134 Ger.W. (“*Het verzoek, ..., bevat alle⁴ middelen tot staving ervan en ...*”) is ter zake duidelijk.

7. Daaruit afleiden dat het bepaalde van artikel 807 Ger.W. niet van toepassing zou zijn op de vordering strekkende tot herroeping van het gewijsde, lijkt me ‘een brug te ver’.

Immers, het voorwerp van (de zonet geciteerde passus van) artikel 1134 Ger.W. enerzijds en van artikel 807 Ger.W. anderzijds is geheel verschillend.

Artikel 1134 Ger.W. viseert (bij wege van een verbod) een aanvulling, hangende het geding, van de *middelen* tot staving der vordering (tot herroeping van het gewijsde).

Artikel 807 Ger.W. betreft daarentegen de onder bepaalde voorwaarden⁵ geoorloofde uitbreiding of wijziging van het *voorwerp* (i.e. hetgeen er gevorderd wordt) van de vordering⁶.

Er lijkt geen enkel beletsel te bestaan om aan het begrip *middelen* ex artikel 1134 Ger.W. dezelfde betekenis te geven als deze die het begrip heeft in artikel 702, 3° Ger.W. en artikel 1034ter, 4° Ger.W. (middelen van de vordering), zodat hieronder kan worden verstaan: de feitelijke gegevens die ten grondslag liggen aan de vordering (en waarbij het trouwens aan de rechter vrij staat om, mits eerbiediging van de rechten van de verdediging, de rechtsregels toe te passen op grond waarvan hij op de vordering zal ingaan of deze daarentegen zal afwijzen en dit zonder het voorwerp, noch de oorzaak ervan te wijzigen)⁷. Het begrip *middelen* van de vordering valt aldus samen met het begrip *oorzaak* van de vordering⁸.

Aldus gesteld, verzet artikel 1134 Ger.W. (in tegenstelling tot artikel 702,3 Ger.W. en artikel 1034ter, 4° Ger.W.) er zich *enkel* tegen dat hangende de procedure nog bijkomende feitelijke gegevens naar voor worden gebracht ter schraging van de vordering. Artikel 1134 Ger.W.

⁴ Eigen vetbedrukking.

⁵ Artikel 807 Ger.W. luidt: “*Een vordering die voor de rechter aanhangig is, kan uitgebreid of gewijzigd worden, indien de nieuwe, op tegenspraak genomen conclusies, berusten op een feit of akte in de dagvaarding aangevoerd, zelfs indien hun juridische omschrijving verschillend is.*”

⁶ S. MOSSELMANS, “De aanpassing van de vordering in de zin van artikel 807 Ger.W.”, in X (ed.), *Goed procesrecht – Goed procederen 2002-2003*, Mechelen, Kluwer, 2004, 313.

⁷ Cass. 24 november 1978, *Arr. Cass.* 1978-79, 341, conclusie E. KRINGS, *Pas.* 1979, I, 352, *R.W.* 1978-79, 2877; S. MOSSELMANS, “De aanpassing van de vordering in de zin van artikel 807 Ger.W.”, in X (ed.), *Goed procesrecht – Goed procederen 2002-2003*, Mechelen, Kluwer, 2004, 314-315.

⁸ G. de LEVAL, *Eléments de procédure civile*, Brussel, Larcier, 2005, 36-37; A. FETTWEIS, *Manuel de procédure civile*, Luik, Faculté de droit, 1987, 60-61: “*La cause de la demande est, en droit judiciaire, l’ensemble des faits allégués pour obtenir que le juge, appliquant la norme juridique adéquate, prononce la condamnation sollicitée, qu’il déclare la demande recevable et fondée.*”; S. MOSSELMANS, “De aanpassing van de vordering in de zin van artikel 807 Ger.W.”, in X (ed.), *Goed procesrecht – Goed procederen 2002-2003*, Mechelen, Kluwer, 2004, 313 en inzonderheid voetnoot 11.

houdt geen verbod in van uitbreiding van het *voorwerp* der vordering, doch wel van uitbreiding van de *oorzaak* der vordering.

Aangezien enerzijds artikel 1042 Ger.W. de *regels van het geding* – en dus onder andere ook artikel 807 Ger.W. – van toepassing verklaart op de rechtsmiddelen behoudens afwijking in de betrokken bepalingen zelf en anderzijds artikel 1134 Ger.W. de toepassing van artikel 807 Ger.W. op de vordering tot herroeping van het gewijsde *niet* in de weg lijkt te staan, is het verder m.i. verdedigbaar te stellen dat artikel 807 Ger.W. ook toepassing vindt in geval van het rechtsmiddel van de herroeping van het gewijsde.

8. Terug naar de voorliggende zaak.

Is met het slechts in conclusies, in plaats van in de gedinginleidende akte, een beroep doen op de herroepingsgrond van persoonlijk bedrog (artikel 1133, 1° Ger.W.) de vordering uitgebreid in de zin van art. 807 Ger.W.?

Mij lijkt van niet; het voorwerp is immers ongewijzigd gebleven, te weten: de herroeping van het gewijsde van het vonnis van de echtscheidingsrechter waarbij een echtscheidingseis op grond van overspel van V.L. met S. werd afgewezen.

Impliceert het pas in conclusies, in plaats van in de gedinginleidende akte, een beroep doen op de herroepingsgrond van persoonlijk bedrog (artikel 1133, 1° Ger.W.) een schending van artikel 1134 Ger.W.?

Me dunkt wederom van niet; de oorzaak van de vordering is immers niet gewijzigd, zoals trouwens ook het arrest van het Hof van beroep te Antwerpen vindt waar het stelt: “*Dat evenwel aan elk van die aangevoerde gronden (zijnde deze gevisieerd door de artikelen 1133, 1° - 2° en 4° Ger.W.) de ontdekking van de aan S. toegedichte valse verklaring op aanstichting van (verweerder) ten grondslag ligt; Dat die ontdekking de oorzaak van de aangevoerde rechtsgronden vormt.*”

Aldus is in casu te besluiten dat de eiseres in de vordering tot herroeping van het gewijsde niet meer heeft gedaan dan de kwalificatie van de tot staving van het gevorderde ingeroepen feiten te wijzigen; zulks blijft evenwel vreemd aan de problematiek van het wijzigen van voorwerp of oorzaak van de vordering⁹.

Bijgevolg was er m.i. ten gronde evenmin aanleiding om de vordering, in zoverre gesteund op artikel 1133, 1° Ger.W. nog eens *afzonderlijk* te toetsen aan de vervaltermijn van artikel 1136 Ger.W.

Nico Clijmans
Assistent V.U.B.
Advocaat te Antwerpen

⁹ Cass. 8 september 1986, *Arr.Cass.* 1986, 29; S. MOSSELMANS, “De aanpassing van de vordering in de zin van artikel 807 Ger.W.”, in X (ed.), *Goed procesrecht – Goed procederen 2002-2003*, Mechelen, Kluwer, 2004, 326.